

ინტენსიურ მებაღეობაზე გადასვლის მოტივაციები

(შიდა ქართლის მაგალითზე)

პაატა კოლუაშვილი
ემდ, სტუ პროფესორი
ზაზა ბარბაქაძე
სტუ დოქტორანტი

რეზიუმე

მინათმოქმედების საწყის ეტაპზე, მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში სხვადასხვა დროს, კერძოდ შუა აზიაში ხუთი ათასი წლით ადრე ჩვენს წელთაღრიცხვამდე, ამიერკავკასიაში სამი ათასი წლის წინ, საბერძნეთში, მესოპოტამიაში, აღმოსავლეთ ევროპაში ორი ათასი წლის წინ, ადამიანები წარმატებით იყენებდნენ თავიანთ საარსებო საშუალებათა სხვადასხვა ხერხს, რომელიც საკვების მოპოვებასთან იყო დაკავშირებული. ამ დროიდან მოყოლებული ბუნების სხვა მზა პროდუქტებთან ერთად, ხილს მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს. ადამიანის ბინადარ ცხოვრებაზე გადასვლის შემდეგ საფუძველი ჩაეყარა სადგომ ადგილებში მათთვის საჭირო ხეხილის გაშენებას და ხილის ჯიშების გაუმჯობესების ცდებს. ამის საფუძველზე შეიძლება მივიდეთ დასკვნამდე, რომ მეხილეობის საწყისი ფორმები სწორედ მინათმოქმედების ჩასახვა-განვითარების მომენტიდანაა დაწყებული.

სტატიაში განხილულია ჩვენი ქვეყნის მეხილეობის მოკლე ისტორია და სამომავლო პერსპექტივები შიდა ქართლის რეგიონის მაგალითზე.

საკვანძო სიტყვები: თანამედროვე ტექნოლოგიები, ინვესტიცია, კლიმატგონივრული, სტიქიური მოვლენა, ზარალი, ინტენსიური ბაღი.

ძირითადი ტექსტი

მეცნიერული კვლევების შედეგად დადგენილია, რომ საქართველო ხეხილის წარმოშობისა და მოშინაურების (დომესტიკაციის) მნიშვნელოვან ბუნებრივ ცენტრს წარმოადგენს. ჩვენი ქვეყანა მიჩნეულია ვაშლის, მსხლის, ქლიავის, ტყემლის, თხილის, ზღმარტლის და სხვა კულტურების წარმოშობის კერად.

ამჟამად ჩვენი ქვეყნის მეხილეობის დარგის აღორძინებისათვის გამოკვეთილია ძირითადი პრიორიტეტები: მაღალხარისხოვანი, უვირუსო და ჯიშურად გარანტირებული, ინტენსიური ტიპის სარგავი მასალის წარმოების ორგანიზაცია; ქართული ხილის საწარმოო ასორტიმენტის ძირეული შეცვლა-განახლება, რომლის გარეშეც შეუძლებელია საექსპორტო ხილის წარმოება და რეალიზაცია საერთაშორისო ბაზრებზე; ახალი ჯიშების ინტროდუქცია და მათი საწარმოო მასშტაბებით გავრცელების მიზანშეწონილობის დადგენა მეხილეობის ზონებში წინასწარი გამოცდა-შესწავლის საფუძველზე; ხილის სპეციალური მიკროზონების გამოყოფა; ახალი ინტენსიური ტექნოლოგიების დანერგვა, რომლებიც უკვე აპრობირებულია და წარმატებით გამოიყენება მსოფლიოს ნამყვან ქვეყნებში, რაც ითვალისწინებს საშუალო და სუსტი ზრდის საძირეებზე შპალერული ტიპის მაღალპროდუქტიული ადრემსხმოიარე ბალების გაშენებას; ეფექტური სხვა-ფორმირების სისტემების დახვეწა, მოსავლის აღებისა და სასაქონლო დამუშავების, შენახვის ტექნოლოგიების შემუშავება.

უკანასკნელ პერიოდში კლიმატის ცვლილებების შედეგად გამოწვეულმა სტიქიურმა მოვლენებმა მეხილეობის დარგში მოღვაწე ფერმერები ძალიან დიდი ზარალის წინაშე დააყენა, სეტყვა, გვალვა, გაზაფხულის საგვიანო და შემოდგომის ნაადრევი ნაყინვები, ძლიერი ქარი და სხვა სტიქიური მოვლენები თითქმის ყოველწლიურად მეორდება შიდა ქართლის რეგიონში ბოლო ხუთი წლის მანძილზე. ზარალის შესწავლამ დაგვანახა ციფრები, რომელიც დაკარგულ რამოდენიმე ასეულობით მილიონ ლარს შეადგენდა. ფერმერთა უმრავლესობამ ვეღარ შეძლო კვლავწარმოებისათვის სახსრების მოძიება და შეწყვი-

ტა საქმიანობა, ხოლო მათ ვისაც გარკვეულწილად კიდევ გააჩნდათ რესურსები წარმოების გასაგრძელებლად, თანხის ჩადება თანამედროვე ტექნოლოგიებში დაიწყეს, რადგან ყოველივე ზემოთაღნიშნულიდან გამომდინარე დღეს თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენების აუცილებლობას ხედავენ.

ლოკალური მეტეოსადგურები, სეტყვის სანინალმდეგო ბადეები, ნვეთოვანი მორწყვის სისტემები, მოყინვის სანინალმდეგო სანამი სისტემები, ეს ის თანამედროვე ტექნოლოგიებია, რომელიც გვცხმარება წინ აღუდგეთ გარკვეული დოზით სტიქიურ მოვლენას. თუმცა უნდა ავლნიშნოთ, რომ მათი გამოყენება საკმაოდ დიდ თანხებთანაა დაკავშირებული, საქართველოს ხელისუფლების პირობებში მოქმედებს სამთავრობო პროგრამები, რომელიც ეხმარება ფერმერს თანამონაწილეობის პრინციპით საკმაოდ შეღავათიანი პირობით შეიძინოს საჭირო საშუალებები, მაგრამ კავშირი კვლევას, პრაქტიკულ სოფლის მეურნეობას, აგრო-ბიზნესსა და ადმინისტრირებას შორის ჯერ კიდევ ძალიან სუსტია, რაც ინოვაციების არარსებობაში ვლინდება. როგორც წესი, სასოფლო-სამეურნეო კვლევები არ ეყრდნობა ეროვნულ სტრატეგიას, რის გამოც არ ხდება მათი შედეგების პრაქტიკაში გამოყენება. კლიმატური პირობების მრავალფეროვნებიდან გამომდინარე, კვლევებში უფრო მეტად უნდა იყოს გამოყენებული რეგიონული მიდგომა და ჰქონდეს უფრო მეტი კავშირი პრაქტიკასთან. ამ კონტექსტში ძალიან მნიშვნელოვანია მდგრადი სასოფლო-სამეურნეო სისტემების გამოყენებითი ხასიათის კვლევების წარმოება. იმისათვის, რომ კვლევების შედეგები ფერმერებამდე მივიდეს, აუცილებელია რეგიონულ თუ ფერმების დონეზე ჩატარებული კვლევების შედეგებისა და ცოდნის გაზიარება ექსტენციის სამსახურებისათვის, აღნიშნული კვლევების შედეგების ფერმერებს შორის გავრცელების მიზნით. საქართველოში ასევე საჭიროა კვლევების ჩატარება კლიმატის ცვლილებასთან ადაპტაციისა და შედეგების შერბილების ღონისძიებების იმ დამატებითი კომბინაციების გამოსავლენად, რომლებიც უნდა გატარდეს წარმოების კონკრეტულ სისტემებსა თუ გარემოში. ნიადაგის, წყლისა და

სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მართვის კომბინირებული ღონისძიებები აღნიშნული ღონისძიებების მაგალითს წარმოადგენს. სოფლის მეურნეობის წარმოების ტრადიციული სისტემების ჩანაცვლება ისეთი ინოვაციური და მდგრადი სისტემებით, რომლებსაც ადვილად ითვისებენ და იყენებენ ფერმერები, დადებით შედეგს იქონიებს მეხილეობის და სხვა წამყვანი დარგების განვითარებაში, ხელს შეუწყობს ეროვნულ/ადგილობრივ დონეზე ბუნებრივი რესურსების გონივრულ გამოყენებას.

დღეს არსებული გარემო პირობების გათვალისწინებით უნდა გვესმოდეს თუ რა გამოწვევების წინაშე ვდგავართ, მეურნე კაცმა კარგად უნდა გაითავისოს ის ტენდენციები, რომელიც თანამედროვე სამყაროში ვითარდება, რესურსების რაციონალური გამოყენება ძალიან მნიშვნელოვანია წარმატების მისაღწევად, ტრადიციული მეთოდები დღეს სამეურნეო საქმიანობაში ეკონომიკურად გაუმართლებელი აღმოჩნდა წყლის მენეჯმენტის კუთხით და ხშირად ფატალურ შედეგამდე მივდივართ. უკანასკნელი წლების განმავლობაში ჩვენ სახეზე გვქონდა უჩვეულოდ ხანგრძლივი გვალვები, რომლის შედეგად ბევრი ხეხილის ბაღი საერთოდ გახშა და რიგ მეურნეობებში სერიოზული ზარალი გამოიწვია. შიდა ქართლის პირობებში გვალვები ნაყოფის ფორმირების პერიოდს ემთხვევა, მაშინ როცა სარწყავი სეზონი პიკს აღწევს და სოფლის მეურნეობის ყველა სფეროსათვის განსაკუთრებულ ღირებულებას წარმოადგენს. ამ დროს ვხედავთ, რომ ის ფერმერები რომელთა მეურნეობა საირიგაციო სისტემის სათავესთან ახლოს მდებარეობს წყლის ეკონომიას არ აკეთებს და კარგავს იმ რესურსს, რაც მეორე ფერმერისათვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია. საქართველოს გაერთიანებული სამელიორაციო კომპანიის მიერ სარწყავი სისტემების რეაბილიტაციის და უამრავი ახალი მაგისტრალის მოწყობის მიუხედავად, მიწების უდიდესი ნაწილი მაინც გაუსარწყავებელია. ამავე კომპანიის პოლიტიკა მიმართულია წყლის ეკონომიკური ხარჯვის მეთოდების პოპულარიზაციისაკენ, რადგან ერთადერთ გამოსავალს ამაში ხედავენ. მართლაც, სხვანაირად არ შეიძლება, როცა დედამიწაზე მცხოვრები მოსახლეობისათვის

წყალი დეფიციტური გახდა, ჩვენ არ გვაქვს უფლება არ გაუფრთხილდეთ ამ სიცოცხლისათვის აუცილებელ რესურსს. დღეს ჩვენში აღარავის უკვირს თანამედროვე სარწყავი სისტემების გამოყენების ფაქტი, მაგრამ ეს მაინც ცოტაა და ამ პროცესს კიდევ უფრო მეტად ჭირდება პოპულარიზაცია, რათა ყველა წყალმომხმარებელმა დანერგოს ეკონომიკური რწყვის მეთოდი, რომელიც საშუალებას მოგვცემს ნაკლები რაოდენობის წყლით მივალწიოთ სასურველ შედეგს.

შიდა ქართლის მოსახლეობისათვის კარგად ცნობილია ისეთი სტიქიური მოვლენის მიერ გამოწვეული ზარალის მაშტაბები, როგორიც სეტყვაა. ამ მოვლენამ მასშტაბური ხასიათი მიიღო უკანასკნელ პერიოდში. თანამედროვე მეხილეობა, როგორც ზემოთ აღინიშნა, მორგებული უნდა იყოს ყველა რისკფაქტორზე, რასაც შეუძლია ზიანის მოტანა ჩვენი მეურნეობისათვის. თანამედროვე ტექნოლოგიები ამის საშუალებას იძლევა. განვითარებულ ქვეყნებში დიდი ხანია წარმატებულად იყენებენ სეტყვისგან თავდასაცავ ბაღებს, საქართველოს ბაზარზე უკვე გამოჩნდა ეს ტექნოლოგია და ნელ-ნელა იწერება ხილის ინტენსიურ ბაღებში.

ჩვენ გვაქვს მაგალითი ერთ-ერთ ბაღზე, რომელიც მდებარეობს სოფელ ქსოვრისთან, სეტყვისგან დასაცავი სისტემა გამართულად მოქმედებს უკვე მეოთხე წელია და მეურნეობას უკვა ნათლად დაანახა მისი უპირატესობა, როცა მოსულმა სეტყვამ გარშემო ტერიტორიაზე მდებარე ბაღები თითქმის ასი პროცენტით გაანადგურა 2016 წლის ივნისში, ხოლო 2017 წლის 26 აპრილს დამდგარმა გაზაფხულის ნაგვიანებმა ყინვამ შიდა ქართლის მეხილეობა უმოსავლოდ დატოვა, აღნიშნულ ბაღში კი ყვავილის დიდი რაოდენობა გადარჩა. საქმე იმაშია, რომ 26 აპრილს ღამით ჰაერის ტემპერატურამ -6 გრადუსს მიაღწია, ხოლო ბადეთი გადახურულ ბაღში ყინვამ 1,5-2 გრადუსით დაბალი მაჩვენებლით შეაღწია, ამას დავმატა ისიც, რომ დილით ამოსული მზის სხივი ბადეში გავლისას გადატეხილი სინათლის სახით მოხვდა გაყინულ ყვავილებს, რამაც გამოიწვია ფატალური შედეგის თავიდან არიდება.

სეტყვისგან დასაცავი ბადის ღირებულება ქართულ ბაზარზე საკმაოდ დიდ თანხებთან არის დაკავშირებული, 1 ჰა ბაღის მოსაწყობი რაოდენობა დაახლოებით 40-50 ათასი ლარის ფარგლებში მერყეობს, მაგრამ თუ გავითვალისწინებთ სტიქიისგან მიყენებული ზარალის ოდენობას, მაშინ უნდა ითქვას, რომ ეს გამართლებული ინვესტიციაა.

ლიტერატურა:

1. საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა/ მსოფლიო ეკონომიკა.
2. საქართველოში კლიმატგონივრული სოფლის მეურნეობის ხელშეწყობის სტრატეგიული სამოქმედო გეგმა.
3. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური/ საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო აღწერა 2014.
4. ზ. ბობოქაშვილი კ. ძერია _მეზაღეობა/ თბილისი, 2010.

REFERENCES:

1. National Parliamentary Library of Georgia / World Economy
2. Strategic Action Plan for Climatic Agriculture Support in Georgia
3. National Statistics Office of Georgia / Georgia's Agricultural Description of 2014
4. Z. Bobokashvili K. Is beautiful - Tbilisi / 2010.

TRANSITION MOTIVATIONS FOR INTENSIVE GARDENING (ON THE EXAMPLE OF SHIDA KARTLI)

Paata Koghuashvili

Doctor of Economic Sciences, Professor

Zaza Barbakadze

Phd student of GTU

RESUME

Nearly two thousand years ago in Central Asia, in Mesopotamia and East Europe, thousands of years ago in different parts of the world, namely, in Central Asia five thousand years ago, three thousand years ago in the Caucasus, people successfully used their means of subsistence, in the meeting it was enunciated. From this time another natural product of fruit, Khale holds an important place. After moving to the habitat of the human habitat, the foundation was laid on the places where they were needed to grow fruit trees and to improve the fruit varieties. On this basis, we can conclude that the early forms of breeding started from the beginning of development and development of agriculture.

The article discusses a brief history of our country and future prospects on the example of Shida Kartli region.

Key words: Modern technologies, investment, climatic, natural phenomenon, loss, intensive gardening.